

Asia: VN/13261/2020

Lausuntopyyntö Suomen kansallisen biotalousstrategian päivityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kymenlaakson liiton lausunto biotalousstrategian päivityksen luonnoksesta

Kymenlaakson liitto kiittää biotalousstrategian päivityksen lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Biotalous on keskeinen sektori Suomen taloudelle, ja sen kasvu- ja kehittämisedellytyksiä on käsitelty kattavasti biotalousstrategian päivityksen luonnoksessa. Erityisen tärkeää on painottaa biotaloustuotteiden jalostusarvon kasvattamista, jotta tuotannossa panostettaisiin kasvun saavuttamiseen mahdollisimman resurssitehokkaasti. Lisäksi panostukset tuotekehitykseen, alan koulutukseen ja verkostoitumiseen ovat hyviä ja tarpeellisia.

Kymenlaakson liitto huomauttaa, että toimintaympäristön muutokset -kohdassa tulisi käsitellä myös ilmastonmuutoksen aiheuttamia muutoksia Suomen luonnossa. Biotalous on sään ja ilmaston ehdoilla tapahtuvaa toimintaa, joten alan kokonaiskestävyyden huomioimiseksi olisi tärkeää varautua jo hyvissä ajoin muuttuviin ympäristö- ja ilmasto-oloihin.

Osiossa 1.2. Biotalous tilannekatsaus käsitellään biotalouden tuotosta, jota olisi kannattavaa avata euromäärien lisäksi myös sen osalta, millä resurssi-intensiteetillä taloudellinen tuotto on saatu aikaan. Tieto siitä, onko edellisen biotalousstrategian (2014) jälkeen onnistuttu nostamaan tuotosta per käytetty raaka-aineyksikkö olisi oleellinen sen arvioimiseksi, mihin suuntaan biotalous on kehittynyt edellisen biotalousstrategian jälkeen. Tämä olisi olennaista siksi, että ”strategian

pää tavoitteena on biotalouden arvonlisän nostaminen. Tavoitteena on luoda kestäviin ratkaisuihin perustuvaa taloudellista kasvua ja työpaikkoja tuottamalla mahdollisimman korkean arvonlisän tuotteita ja palveluita.” Kymenlaakso liitto huomauttaa, että tämän lisäksi olisi tärkeää nimetä tavoitteeksi mahdollisimman resurssitehokas biotalous ekologisen kantokyvyn puitteissa, kuten strategialuonnoksessa toisaalla mainitaankin. Tämä olisi kuitenkin tärkeää tuoda selkeästi esille myös tavoitteiden yhteydessä.

Kappaleen 3.1 mainitaan strategian toimenpiteeksi, että ”tunnistetaan biotalouden keinot hillitä ilmastonmuutosta ja edistää sen vaikutuksiin sopeutumista sekä pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen.” Toisin kuin muille strategialuonnoksen toimenpiteille, tälle ei ole esitetty yhtäkään keinoa sen toteuttamiseksi. Monimuotoinen luonto ja ilmastonmuutoksen hillintä sekä siihen sopeutuminen ovat elinehtoja sille, että biotalous voi tuoda hyvinvointia tulevaisuudessakin. Nämä aiheet ovat biotalouden reunaehdoja, joten niiden edistämisen tavoitteisiin pitäisi olla myös konkreettisia toimenpiteitä.

Sama todetaan myöhemmin kappaleessa 3.5, jonka mukaan ”monipuoliset ja luonnotaan monimuotoiset metsät ovat ekologinen perusta, jolle kaikki metsien hoito ja käyttö rakentuu. Myös metsien hiilensidontakyvystä pidetään huolta.” Olisi lisäksi tärkeää nostaa esille metsien ja maaperän toimiminen hiilivarastoina. Strategiassa tulisi tähdentää, mikä ero on hiilivarastolla ja -nielulla, sillä nämä käsitteet sekoitetaan usein toisiinsa, ja Kymenlaakson liitto katsoo, että viestinnällisesti olisi olennaista puhua täsmällisillä termeillä.

Puurakentamista aiotaan edistää vauhdittamalla ”pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen rakentamista Suomessa kehittämällä kuntien kaavoitusta ja tonttitarjontaa kannustamaan näiden rakentamiseen.” Kymenlaakson liitto huomauttaa, että pien- ja vapaa-ajanasuntojen rakentamisen edistämiseksi on tärkeää huomioida, että sitä ei ohjata rakentamattomille rannoille tai yhtenäisille rakentamattomille metsäalueille. Lisäksi on tärkeää huomioida, että haja-asutuksen lisääminen ei ole suuressa mittakaavassa kestävä yhdyskunta- ja aluerakenteen kannalta. Uudisrakentamisen sijaan olisi kannatettavampaa keskittyä korjausrakentamiseen etenkin vapaa-ajanasuntojen osalta, sillä se vähentäisi raaka-aineiden ja rakentamattoman maa-alan tarvetta.

Energiasektoria käsittelevien toimenpiteiden yhteydessä todetaan, että ”bioenergia eli biomassasta tuotettu energia on tärkein uusiutuvan energian lähteemme.” Tarkempi muotoilu olisi, että suurin osa Suomen uusiutuvasta energiasta tuotetaan tällä hetkellä bioenergialla. Suomen tavoitteena on lisätä tuuli- ja aurinkoenergian sekä maalämmön tuotantoa, minkä johdosta bioenergian rooli uusiutuvan energian lähteenä vähennee. Tämä olisi toivottavaa myös biotalouden kannalta, sillä tällöin entistä suurempi osa sivuvirroista voidaan hyödyntää muualla, kuten kemianteollisuudessa.

Vesi ja vesibiomassoja -osion toimenpiteet keskittyvät vesihuoltoon ja kalatalouteen sekä vesiviljelyyn. Kymenlaakson liitto painottaa, että vesibiotalouden kannalta on tärkeää huolehtia vesistöjen kunnosta. Suomessa on osaamista vesistöjen suojelun ja kunnostuksen alalta vastaavalla

tavalla kuin vesihuollonkin osalta. Vesistöjen suojeluun ja kunnostukseen liittyen voi myös syntyä uusia innovaatioita ja yritystoimintaa sekä muodostaa osaamisen ja teknologioiden vientiliiketoimintaa. Tätä olisi syytä tukea vahvemmin myös strategian toimenpiteiden kautta.

Elintarvikesektorin toimenpiteiden osalta Kymenlaakson liitto toteaa, että kotimaisten laadukkaiden elintarvikkeiden vientiin olisi myös syytä panostaa. Esimerkiksi suojattujen alkuperänimitysten hakemisen edistäminen suomalaisille tuotteille olisi konkreettinen elintarviketeollisuuden vientiä edistävä toimi. Myös kotimaiset ruokainnovaatiot etenkin kasviperäisten proteiinien osalta voisivat olla potentiaalisia vientimenestyksiä. Lisäksi kotimaisen ruoan viennissä metsämarjoilla on suurta potentiaalia, ja marjoja hyödynnetään usein osana muuta elintarviketeollisuutta. Tästä syystä biotalousstrategiassa käytetty jako elintarvike- ja luonnontuotealaan on keinotekoinen eikä tunnista näiden alojen yhteisten toimijoiden verkostoa.

Luonnontuotealan yhteydessä olisi hyvä mainita, että edistetään luonnosta kerättävien kasvien ja sienien kasvuympäristöjen säilymistä. Koska valtaosa luonnontuotealan kasveista ja sienistä kasvaa metsissä, on metsien ekologinen tila tärkeä tekijä luonnontuotealan kasvun mahdollisuuksille. Kymenlaakson liitto huomauttaa, että etenkin luonnontuotealan alle luokitellut metsämarjat ja -sienet liittyvät olennaisesti elintarvikesektoriin ja sen toimijoihin, mikä tulisi huomioida biotalousstrategiassa. Alojen toimenpiteissä olisi syytä huomioida myös työvoiman saatavuuden parantaminen.

Luontomatkailun osalta on tärkeää huomata, että matkailun kannalta olennaisin 'biotuote' on usein maisema, kuten yhtenäinen metsien ja vesien muodostama kokonaisuus. Tällöin kohdealueen luonnon laatu on keskeinen matkailun vetovoimatekijä, minkä vuoksi mm. kansallispuistojen tai muiden suosittujen luontomatkailukohteiden ympäristössä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota metsän- ja vesienhoitokeinoihin. Tämä voisi sisältyä esimerkiksi toimenpiteeseen "toteutetaan luontoympäristön laadun turvaamiseksi uusien rahoitus- ja toimintamallien käytännön kokeiluja ja niitä tukevaa tutkimusta."

Kymenlaakson liitto katsoo, että biotalousstrategian laajapohjainen seurantaryhmä on hyvä keino edistää ja seurata strategian tavoitteiden toteutumista. Luonnoksessa biotalousstrategian seurannan indikaattoreiksi nimetään arvonnaisia, investoinnit, tavaravienti ja työlliset. Strategialuonnoksen mukaan seurannassa hyödynnetään myös EU:n biotalousstrategian indikaattoreita, mutta moni niistä on hyvin ylimalkainen. Näiden lisäksi olisi syytä ottaa mukaan Suomen ympäristöä kuvaavia kestävyysmittareita edellä mainittujen taloudellisten indikaattoreiden rinnalle. Esimerkiksi luontotyyppien ekologinen tila, maaperän ja kasvillisuuden hiilivarastot ja -nielut sekä luonnon virkistyskäyttö olisivat ekologista ja sosiaalista kestävyyttä mittaavia indikaattoreita.

Lisäksi Kymenlaakson liitto kiinnittää huomiota siihen, että strategialuonnoksessa käytetään toisinaan ilmaisua maakunnat, toisinaan maakuntien liitot. Toimijoista käytettävien nimitysten tulisi olla yhteneväisiä strategian sisällä. Maakuntien liitot ovat joka tapauksessa tärkeitä toimijoita

biotalouden edistämisessä alueellisesti, sillä liitot ovat keskeisiä aluekehityksen edistäjiä. Kymenlaakson liitto katsoo, että liittojen mainitseminen useiden toimenpiteiden yhteydessä on hyvä asia, mutta eri toimijoiden rooleja olisi täsmennettävä nykyisistä kirjauksista.

Hering Frank
Kymenlaakson liitto

Leino Kaisa
Kymenlaakson liitto